

94-vuotiaan paradoksi

Tämän päivän Suomi on rikkaampi kuin koskaan historiansa aikana. Silti julkiset palvelut näivettyvät rahan puutteeseen. Tätä voi kutsua 94-vuotiaan paradoksiksi.

Olen ihmetellyt esimerkiksi sitä, kuinka vähän resursseja kouluruokailun järjestämiseen annetaan. Sodan ja sitä seuranneen jälleenrakennuksen vuosina Suomi oli hyvin köyhä ja puutteen alainen maa. Silti vuonna 1943 säädettiin rohkeasti laki, joka velvoitti kunnat järjestämään ilmaisen kouluruokailun kaikille viiden vuoden siirtymäajan kuluessa. Nyt vuonna 2011 tuntuu, ettei lasten ja nuorten perustarpeen tyydyttämisestä, lämpimän kouluahterian järjestämisestä, meinaa millään enää kunnialla selvitä.

"Olen ihmetellyt esimerkiksi sitä, kuinka vähän resursseja kouluruokailun järjestämiseen annetaan."

Julkisuudessa on viime päivinä hämmästely ja kiistely siitä, miten yksityinen lääkäritalo maksoi suurista liikevoitoistaan veroja alle prosentin. Mahdollisuus veronkiertoon on tehty liian helpoksi. Verosuunnittelu tuntuu olevan aina askeleen edellä verohallintoa. Tässäkin suhteessa muutos entiseen on ollut radikaali. Olipa yhteiskunta ennen vanhaan kuinka alkeellinen tahansa, niin verojen keruussa osoitettiin hämmästyttävää tehokkuutta, innovatiivisuutta ja rationaalisuutta. Näin on ollut tässä maassa ainakin **Kustaa Vaasan** ajoista lähtien, osin jo aikaisemminkin.

Koulutus-, terveys- ja hyvinvointipalveluiden osalta on kummallista, kuinka lyhytnäköisesti jotkut niiden rahoitukseen ja toimivuuteen suhtautuvat. On tunnettu tosiasia, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa. Ennaltaehkäisy on edullista, vahinkojen korvaaminen kallista.

Rauman osalta kyseisen kaltaisessa ennaltaehkäisyssä päästiin ihan uudelle tasolle vuonna 1849, jolloin kaupungissa aloitti toimintansa Ilvanin Wähäinlastenkoulu. Rauman kapppalainen **Kustaa Ilvan** oli tehnyt testamentin, jonka ansiosta myös köyhien perheiden lapsille avautui mahdollisuus koulunkäyntiin. Jälkisaädöksen sanamuodot kertovat ennaltaehkäisyn merkityksen tajuamisesta: "Kuta varhaisemmin sitä parempi on ruvettava pitämään huolta kasvavain lasten kasvatuksesta ennen kuin vahingollisia siemeniä ehtii tulla kylvetyksi heidän sydämiinsä... Tätä ajatusta olen aina sydämessäni hellinyt ja siksi katsonut tarpeelliseksi perustaa Wähäinlastenkoulun kaupunkiin." Koska köyhien tyttöjen asema oli erityisen huono, määrättiin koulun ohjesäännössä, että 80 prosenttia koulun oppilaista piti olla tyttöjä.

Joissain asioissa sitä toivoisi paluuta entisiin aikoihin, mutta tärkeimpien julkisten palveluiden järjestämisvastuu ei kuulu näihin asioihin. Ne säilyköt voittoa tavoittelemattoman tahon, kunnan, käsissä. Kunnan roolin säilyttäminen vahvana ei kuitenkaan poista jokaisella yksilöllä olevaa vastuuta yhteisistä asioista. Vaikka nykyaikanakin löytyy Ilvanin kaltaisia yksityisiä hyväntekijöitä, niin silti soisi enenevässä määrin löytyvän aitoa yhteisvastuullista. Ja tajua siitä, että pieni maa pärjää maailman myrskyissä vain, jos maan sisäistä eriarvoisuutta ei päästetä riistäytymään käsistä.

► Kirjoittaja on Rauman seurakunnan